

VỀ HOẠCH ĐỊNH CHIẾN LƯỢC XÂY DỰNG GIAI CẤP CÔNG NHÂN VIỆT NAM ĐẾN NĂM 2020

TS LÊ THANH HÀ*

Xây dựng giai cấp công nhân vững mạnh là một vấn đề cơ bản và cấp bách, có ý nghĩa quan trọng sống còn đối với Đảng và chế độ ta. Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng (Khóa X) đã ra Nghị quyết *Về tiếp tục xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước*. Thực tiễn đòi hỏi phải có chiến lược xây dựng giai cấp công nhân, làm cho giai cấp công nhân thực sự là lực lượng tiên phong trong quá trình phát triển đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa.

Chiến lược xây dựng giai cấp công nhân cần được hoạch định trên cơ sở *nhận thức đầy đủ điều kiện, môi trường công nhân lao động sản xuất và sinh sống*. Trước hết là sự phát triển kinh tế, xã hội Việt Nam, thể hiện ở trình độ, tính chất của kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Trên thực tế hiện nay, sự phát triển kinh tế làm nảy sinh nhiều vấn đề xã hội: số cuộc đình công của công nhân, số lượng nông dân mất đất và việc làm tăng, tiềm năng của đội ngũ trí thức chưa được phát huy, những

yếu kém trong giáo dục - đào tạo, trong nghiên cứu, triển khai vẫn chưa được giải quyết; môi trường bị ô nhiễm... Hạn chế này cần được xem xét và cân nhắc vì nó có ảnh hưởng rất lớn đến việc hoạch định mục tiêu, nhiệm vụ xây dựng giai cấp công nhân.

Nền kinh tế nước ta đang phát triển với số lượng vốn đầu tư trong và ngoài nước tăng nhanh. Công nghiệp hoá, hiện đại hoá giai đoạn tới sẽ chuyển sang phát triển theo chiều sâu, tăng trưởng kinh tế đi đôi với tiến bộ xã hội và bảo vệ môi trường. Công nghiệp hóa, hiện đại hoá đem lại lợi ích cho quốc gia dân tộc và cũng mang lại quyền, lợi ích thiết thực cho công nhân và hoàn thiện quan hệ lao động trong doanh nghiệp.

Liên quan đến công nghiệp, công nhân, vấn đề an sinh xã hội ở nông thôn và đô thị, gia đình công nhân đang phải đối mặt với nhiều vấn đề về đời sống, việc làm, dinh dưỡng cho lao động. Phát triển mạnh các ngành công nghiệp, ngoài tác động tích cực có thể còn gây ra những hậu quả về môi trường. Tác động của biến đổi khí hậu toàn cầu, nếu không có biện pháp phòng chống và

* Viện Công nhân và Công đoàn

sớm khắc phục hậu quả sẽ làm cho Việt Nam từ một nước xuất khẩu lương thực sẽ chuyển thành nước nhập khẩu lương thực, trong khi dân số tăng dần lên, tạo ra nguy cơ đói nghèo phổ biến. Điều này sẽ ảnh hưởng xấu đến công nhân, lao động.

Để bảo đảm mục tiêu trong đường lối xây dựng giai cấp công nhân của Đảng, đòi hỏi xây dựng Nhà nước pháp quyền của dân, do dân, vì dân. Từ năm 2001, đường lối Đại hội IX của Đảng đã xác định xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Định hướng xây dựng nhà nước đó là đúng đắn. Tuy nhiên, công tác xây dựng nhà nước chưa có sự tiến bộ rõ rệt, vấn đề cải cách hành chính được thực hiện nhưng tẻ quan liêu, tham nhũng chưa giảm. Thực trạng đó cản trở mối liên hệ giữa các cấp chính quyền, giữa doanh nghiệp với nhân dân, cản trở việc thực hiện nguyên tắc công khai, minh bạch theo đòi hỏi của hội nhập kinh tế quốc tế. Điều này gây khó khăn cho việc nắm bắt, giải quyết tâm tư, nguyện vọng và sửa đổi, bổ sung trong chính sách đối với công nhân lao động.

Hoạch định chiến lược xây dựng giai cấp công nhân căn cứ vào thực trạng của giai cấp công nhân Việt Nam hiện nay. Tính đến đầu năm 2008, tổng số công nhân nước ta có khoảng 9,5 triệu người (chiếm tỷ lệ 11% dân số và 21% lực lượng lao động xã hội). làm việc trong các doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế. Số công nhân trong các doanh nghiệp tăng 30,5% so với năm 2003; trong đó, công nhân doanh nghiệp ngoài nhà nước tăng 63%, công nhân doanh

ngiệp có vốn đầu tư nước ngoài tăng 68%, công nhân doanh nghiệp nhà nước giảm 15%. Công nhân đang tăng nhanh trong một số ngành kinh tế mũi nhọn của nền kinh tế như điện lực, dầu khí, điện tử, tin học, viễn thông...và ở một số ngành sản xuất, chế biến hàng xuất khẩu như dệt may, giày da, chế biến thủy sản.... Đội ngũ công nhân, lao động ngày càng đa dạng về cơ cấu ngành nghề, với trình độ học vấn, chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp được nâng lên đáng kể. Đã hình thành ngày càng đông đảo bộ phận công nhân trí thức (có trình độ cao đẳng, đại học trở lên) làm công tác quản lý sản xuất kinh doanh, nghiên cứu và quản lý khoa học kỹ thuật gắn với sản xuất kinh doanh hoặc trực tiếp sản xuất. Hàng chục vạn cán bộ khoa học kỹ thuật, cán bộ quản lý doanh nghiệp sản xuất kinh doanh, công nhân bậc cao và thợ giỏi đã năng động, sáng tạo, có nhiều sáng kiến có giá trị cao được áp dụng. Giai cấp công nhân đã đóng góp trực tiếp, to lớn vào sự nghiệp phát triển của đất nước. đưa nền kinh tế vượt qua thời kỳ suy giảm, đạt tốc độ tăng trưởng khá cao và phát triển tương đối toàn diện.

Tuy vậy, sự phát triển của giai cấp công nhân chưa đáp ứng được yêu cầu về số lượng, cơ cấu và trình độ học vấn, chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập kinh tế quốc tế; thiếu nghiêm trọng các chuyên gia kỹ thuật, cán bộ quản lý giỏi, công nhân lành nghề; tác phong công nghiệp và kỷ luật lao động còn nhiều hạn chế; đa phần công nhân xuất thân

từ nông dân chưa được đào tạo cơ bản và có hệ thống.

Giai cấp công nhân còn hạn chế về phát huy vai trò nòng cốt trong liên minh giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức. Giác ngộ giai cấp và bản lĩnh chính trị của công nhân không đồng đều; sự hiểu biết về chính sách, pháp luật còn nhiều hạn chế. Tỷ lệ đảng viên và cán bộ lãnh đạo xuất thân từ công nhân còn thấp. Một bộ phận công nhân chưa thiết tha phấn đấu vào Đảng và tham gia hoạt động trong các tổ chức chính trị - xã hội. Thực trạng giai cấp công nhân đòi hỏi cần tiếp tục nâng cao về số lượng và chất lượng đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế thị trường, đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước và hội nhập kinh tế quốc tế.

Hoạch định chiến lược xây dựng giai cấp công nhân cần nắm vững *xu hướng phát triển của giai cấp công nhân*. Theo dự báo từ nay đến năm 2020, giai cấp công nhân sẽ có chuyển biến trên nhiều mặt. Cụ thể là: 1- Giai cấp công nhân Việt Nam sẽ phát triển nhanh về số lượng và chất lượng, gắn liền với trẻ hóa, trí thức hóa công nhân. 2- Giai cấp công nhân Việt Nam ngày càng có vai trò quan trọng trong phát triển lực lượng sản xuất và đóng góp chủ yếu vào tổng thu nhập quốc dân ở nước ta. 3- Giai cấp công nhân Việt Nam ngày càng phát triển đa dạng, phức tạp và biến động mạnh về cơ cấu. 4- Xu hướng giai cấp công nhân Việt Nam ngày càng mang tính quốc tế và tính hiện đại. 5- Xu hướng công nhân Việt Nam sẽ thay đổi nghề nghiệp nhiều lần, sự di chuyển và biến động

công nhân giữa các ngành nghề, các doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế sẽ diễn ra thường xuyên. 6- Phân hóa giàu nghèo, phân tầng xã hội trong giai cấp công nhân Việt Nam tiếp tục diễn ra sâu sắc và nhiều vấn đề liên quan đến giai cấp công nhân sẽ còn diễn biến phức tạp. 7- Giác ngộ chính trị của giai cấp công nhân Việt Nam sẽ được nâng lên, nhưng sẽ có phân hóa mạnh, đồng thời cuộc đấu tranh giữa hệ tư tưởng của giai cấp công nhân với các hệ tư tưởng khác diễn ra ngày càng quyết liệt ngay trong nội bộ giai cấp công nhân.

Vấn đề quan trọng cần đặc biệt quan tâm khi hoạch định chiến lược xây dựng giai cấp công nhân là *nội dung chiến lược xây dựng giai cấp công nhân đến năm 2020*. Cần căn cứ vào các định hướng sau đây:

Một là, xây dựng giai cấp công nhân phù hợp với những chuyển biến tích cực trong nền kinh tế thị trường thế giới và đòi hỏi của phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Những chuyển biến sâu sắc trong kinh tế thị trường hiện đại sẽ trực tiếp tác động đến *mô hình phát triển của Việt Nam*, từ đó tác động đến giai cấp công nhân. Trong giai đoạn này, Việt Nam phải chủ động, tự giác đề tự đánh giá đúng sự phát triển của quốc gia và vị thế nước ta trong các nấc thang phát triển của thế giới.

Hai là, phát huy tinh thần yêu nước đi đôi với nâng cao cơ sở kỹ thuật sản xuất, trình độ tay nghề để tạo ra chất lượng của sự phát triển giai cấp công nhân. Động lực và chất lượng phát triển là hai nhân tố quyết định tính

hiện đại và tính dân tộc của giai cấp công nhân Việt Nam. Trong bối cảnh kinh tế tri thức phát triển mạnh mẽ, làn sóng toàn cầu hóa lan tỏa trên tất cả các mặt, người công nhân Việt Nam phải mang bản sắc dân tộc Việt Nam. Vì vậy phải kết hợp giữa tính hiện đại và tính dân tộc trong xây dựng giai cấp công nhân nước ta.

Ba là, xây dựng mối quan hệ gắn bó giữa giai cấp công nhân với toàn dân tộc. Vị trí, vai trò của giai cấp công nhân được thể hiện ở mối quan hệ giữa giai cấp công nhân với toàn dân tộc. Trong điều kiện hiện nay, dân tộc hưng thịnh hay suy vong đều có công lao hay trách nhiệm của giai cấp ở vị trí hàng đầu về kinh tế, chính trị và có tác động ngược lại đối với sự lớn mạnh của giai cấp đó.

Bốn là, nâng cao trách nhiệm và vai trò của giai cấp công nhân trong xây dựng hệ thống chính trị nước ta. Vị trí và vai trò của giai cấp công nhân không những thể hiện ở năng suất lao động không ngừng tăng trong nền kinh tế thị trường, mà còn thể hiện ở ý thức xây dựng hệ thống chính trị vững mạnh, đủ sức đưa dân tộc vươn lên trong thế kỷ XXI. Hệ thống chính trị nước ta vững mạnh hay không, đất nước có phát triển hay không là nhờ vào sự lớn mạnh của giai cấp công nhân, bộ phận có trách nhiệm lớn nhất trong xây dựng thể chế chính trị xã hội.

Năm là, xây dựng giai cấp công nhân nước ta thành lực lượng sản xuất hiện đại để bảo đảm thực hiện mục tiêu đến năm 2020, nước ta thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại. Vì vậy, xây dựng giai cấp công nhân

phát triển cao về chất lượng trở thành nhiệm vụ chủ yếu của Đảng, Nhà nước và các tổ chức chính trị xã hội. Tổ chức công đoàn cũng qua thực hiện mục tiêu này mà đổi mới và phát triển. Chỉ có sớm trở thành lực lượng sản xuất hiện đại thì công nhân mới đạt được *năng suất lao động cao*, mới thúc đẩy sự vận dụng phương thức quản lý tiên tiến. Qua đó, công nhân tăng thêm thu nhập, có điều kiện cải thiện đời sống vật chất và văn hóa, đặc biệt là sự phát triển cá nhân. Khi giai cấp công nhân trở thành lực lượng sản xuất hiện đại, có năng suất lao động cao sẽ góp phần chủ yếu vào việc thực hiện định hướng xã hội chủ nghĩa về kinh tế.

Hoạch định *Chiến lược xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam đến năm 2020* là cần thiết và cấp bách nhằm thực hiện Nghị quyết 20/NQ – TW của Đảng. Sự lớn mạnh của giai cấp công nhân là điều kiện tiên quyết bảo đảm thành công của công cuộc đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Xây dựng giai cấp công nhân lớn mạnh là một quá trình liên tục và lâu dài, cần có kế hoạch và bước đi thích hợp, gắn với sự phát triển kinh tế, xã hội của đất nước. Nhận thức đúng về vai trò, vị trí của giai cấp công nhân trong tình hình mới, xây dựng và thực hiện các chính sách đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ, cải thiện điều kiện lao động, ăn ở, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của công nhân, đòi hỏi phải có thời gian và sự phối hợp chặt chẽ, không ngừng của các cấp, các ngành, sự nỗ lực vượt bậc của cả hệ thống chính trị, của toàn xã hội và của nhiều thế hệ công nhân.